

FONDUL DE GARANTARE A DEPOZITELOR ÎN SISTEMUL BANCAR

info
NR. 2/ IULIE 2011

Cuprins

Resursele financiare ale FGDB la 30 iunie 2011
Finanțarea schemelor de garantare a depozitelor
Recuperarea creanțelor FGDB
Activitatea FGDB în calitate de lichidator

Resursele financiare ale FGDB la 30 iunie 2011

Resursele FGDB au continuat să crească în prima parte a acestui an, marcând o etapă de consolidare intensă a capacității de finanțare a schemei de garantare a depozitelor din România.

La 30 iunie 2011, resursele FGDB destinate garantării depozitelor au atins un vârf de 2.129 milioane lei, în creștere cu 26,2% față de sfârșitul primelor 3 luni ale anului 2011 și cu 34% mai mult față de aceeași perioadă a anului anterior.

Aceasta s-a datorat, în principal, atât majorării cotei contribuției anuale a instituțiilor de credit participante¹, cât și veniturilor obținute din plasamentele efectuate de către FGDB.

Contribuțiile anuale încasate de FGDB de la toate instituțiile de credit participante în termenul legal, respectiv 30 aprilie 2011, însumează 397,2 milioane lei, o creștere semnificativă cu 57,6% față de contribuțiile anuale încasate în 2010.

Realizat de Serviciul Studii
studii@fgdb.ro; 0314.232.810

Fonduri administrate de FGDB la 30 iunie 2011

Garantare depozite

Data	Valoare (mld. lei)
31.03.2011	1,7
30.06.2011	2,1

Despăgubirea persoanelor prejudiciate în cursul administrării speciale

Data	Valoare (mil. lei)
31.03.2011	0
30.06.2011	50,2

Ca o premieră, în luna iunie 2011, s-au înregistrat primele intrări de bani la nou-înființatul fond pentru despăgubirea persoanelor prejudiciate prin măsurile luate în cursul administrării speciale a instituțiilor de credit², toate instituțiile de credit plătindu-și cotizațiile aferente anului 2011 la acest fond. Astfel, primele sume acumulate în acest fond special totalizează 50,2 milioane lei.

¹ De la 0,2% în 2010 la 0,3% în 2011, cotă aplicată la valoarea totală a depozitelor garantate la finele anului precedent celui de plată. Aplicarea cotei de 0,3% a reprezentat una dintre condiționalitățile acordului încheiat cu Fondul Monetar Internațional, împreună cu eliminarea finanțării prin liniile de credit stand-by contractate cu instituțiile de credit participante.

² Fondul pentru despăgubirea persoanelor prejudiciate prin măsurile dispuse și implementate în cursul administrării speciale a fost înființat prin OUG 131 din 28 decembrie 2010, cotizația anuală aferentă anului 2011 fiind stabilită ulterior la 0,027% din valoarea pasivului negarantat al instituțiilor de credit participante.

Sumele încasate pentru cele două fonduri³ au fost plasate, ca și celelalte resurse ale FGDB, în instrumente financiare cât mai sigure și capabile să asigure lichiditatea necesară, în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Saltul înregistrat de resursele FGDB, pe fondul încetinirii creșterii depozitelor garantate sau, în unele perioade, chiar a scăderii acestora, conduce la creșterea importantă a gradului de acoperire a expunerii FGDB, calculat ca raport între valoarea resurselor proprii ale FGDB destinate garantării acestora și valoarea depozitelor garantate de FGDB.

Astfel, dacă gradul de acoperire a expunerii era de circa 1,3% la 31 martie 2011, respectiv 1,2% la 30 iunie 2010, ne așteptăm ca, în condițiile stagnării sau a ușoarei creșteri a valorii depozitelor garantate față de finele trimestrului I 2011, acesta să se situeze în jurul nivelului de 1,6%, ceea ce poziționează FGDB în categoria schemelor de garantare a depozitelor din Uniunea Europeană cu cele mai mari grade de acoperire a expunerii.

Finanțarea schemelor de garantare a depozitelor

Modul în care sunt finanțate schemele de garantare a depozitelor este definitoriu pentru acestea, existența unor aranjamente sigure de finanțare având o importanță capitală pentru protejarea deponenților și asigurarea stabilității sistemului financiar.

Criza financiară internațională manifestată în ultimii ani a determinat adoptarea de către multe țări a unor măsuri radicale în domeniul garantării depozitelor, printre acestea regăsindu-se și cele care vizează finanțarea schemelor de garantare a depozitelor. Din acest motiv, finanțarea schemelor de garantare a depozitelor a devenit unul dintre subiectele larg dezbătute în această perioadă în forurile internaționale, inclusiv în cadrul Uniunii Europene.

Actualitatea și importanța finanțării schemelor de garantare a depozitelor au făcut ca aceasta să reprezinte tema conferinței anuale a

Forumului European al Asigurătorilor de Depozite (European Forum of Deposit Insurers - EFDI), desfășurată la sfârșitul lunii mai 2011, la Belgrad, cu prilejul Adunării Anuale a EFDI⁴.

Principii fundamentale de finanțare

Conferința a debutat cu o trecere în revistă a problematicii finanțării schemelor de garantare a depozitelor, cu accent pe *principiile fundamentale pentru sisteme eficiente de garantare a depozitelor*, emise de Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară și Asociația Internațională a Asigurătorilor de Depozite (International Association of Deposit Insurers - IADI) în 2009.

Potrivit celui de-al unsprezecelea dintre principiile fundamentale pentru sisteme eficiente de garantare a depozitelor, o schemă trebuie să dispună de toate mecanismele de finanțare necesare asigurării plății prompte⁵ a tuturor compensațiilor în favoarea deponenților garantați în cazul indisponibilizării depozitelor, incluzând și modalitățile de obținere de fonduri suplimentare în cazul în care acest lucru este necesar. Ținând seama de faptul că băncile și clienții acestora sunt beneficiarii direcți ai unui sistem eficient de garantare a depozitelor, costul asigurării depozitelor trebuie suportat de instituțiile de credit participante. Totodată, schemele care aplică un sistem de contribuții diferențiate în funcție de riscul instituțiilor de credit participante trebuie să asigure transparența acestuia.

Evaluarea conformității schemelor de garantare a depozitelor cu principiile fundamentale pentru sisteme eficiente de garantare a depozitelor se realizează în baza unei metodologii elaborate de IADI, EFDI, Comitetul de la Basel, Fondul Monetar Internațional și Comisia Europeană, care a fost definitivată și înaintată Consiliului pentru Stabilitate Financiară (Financial Stability Board - FSB) în decembrie 2010. În aprilie 2011, FSB a inclus principiile fundamentale pentru sisteme eficiente de garantare a depozitelor în *Compendiul standardelor-cheie pentru sisteme financiare solide*.

Criteriile în funcție de care se realizează evaluarea conformității schemelor de garantare a depozitelor cu principiul privind finanțarea sunt următoarele:

⁴ Denumirea exactă a conferinței a fost "Finanțarea schemelor de garantare a depozitelor și a schemelor de compensare a investitorilor: colectarea, managementul și utilizarea fondurilor", o parte din secțiuni fiind dedicate schemelor de compensare a investitorilor, care au statutul de membri asociați ai EFDI. Trebuie menționat că unele scheme au dublu rol: atât de garantare a depozitelor, cât și de compensare a investitorilor, în timp ce în alte țări, printre care și România, acestea sunt entități separate.

⁵ Plata trebuie să se facă într-un termen care să nu pună în pericol stabilitatea financiară și funcționarea corespunzătoare a sistemelor de plăți.

³ Fondul pentru garantarea depozitelor și fondul special pentru despăgubirea persoanelor prejudiciate prin măsurile dispuse și implementate în cursul administrării speciale sunt administrate și evidențiate distinct în contabilitatea FGDB.

- 1) Aranjamentele de finanțare sunt de tipul ex-ante, ex-post sau o combinație a acestora (forma hibridă)⁶ și sunt definite clar printr-o reglementare.
- 2) Aranjamentele de finanțare asigură plata promptă a compensațiilor și includ una sau mai multe surse prestabilite pentru finanțarea de rezervă în scopul obținerii de lichidități.
În funcție de specificitățile legale și financiare din fiecare stat, fondurile suplimentare ar putea proveni din mai multe surse: împrumuturi de pe piața financiar-bancară, de la banca centrală, trezoreria statului sau alte fonduri publice. Împrumuturile de pe piața financiar-bancară nu ar trebui să constituie singura sursă de finanțare de rezervă, recomandându-se evitarea unei dependențe prea mari de o linie de credit acordată de o entitate privată.
- 3) Instituțiile de credit participante la schema de garantare a depozitelor au principala responsabilitate pentru finanțarea acesteia, politica aferentă fiind pusă în aplicare de schemă.
- 4) Gradul-țintă de acoperire a expunerii în cazul fondului ex-ante trebuie stabilit pe baza unor criterii care să servească atingerii obiectivelor politicilor publice. În acest sens, este necesară definirea unei metodologii corespunzătoare de evaluare a adecvării dimensiunii fondului de garantare a depozitelor. De exemplu, se pune problema acoperirii din fondurile existente a plăților de compensații la un anumit număr de bănci de dimensiune mică sau medie⁷. De asemenea, o atenție specială ar trebui acordată situațiilor băncilor de importanță sistemică.
În situația unei scheme ex-post, principala sursă de finanțare trebuie să fie credibilă și disponibilă imediat.
- 5) Schema de garantare a depozitelor dispune de politici de plasamente, proceduri, sisteme de control intern, de informare publică și de raportare solide, care să fie aprobate de organismul care guvernează schema și supuse revizuirii periodice de către o parte independentă. Politicile de plasamente trebuie să urmărească îndeosebi siguranța și lichiditatea plasamentelor, iar în subsidiar randamentul acestora.
- 6) Schema de garantare a depozitelor care aplică un sistem al contribuțiilor diferențiate în funcție de risc trebuie să asigure transparența acestuia pentru instituțiile de credit participante și, în același timp, confidențialitatea ratingurilor și ierarhizărilor rezultate din analiză. De asemenea, factorii de decizie trebuie să asigure schemei în cauză autoritatea, resursele și informațiile necesare pentru utilizarea sistemului de contribuții diferențiate în funcție de risc.
- 7) În măsura în care fondurile schemei de garantare a depozitelor ar putea fi utilizate de către alți membri ai rețelei de asigurare a stabilității financiare în scopul protecției deponenților și/ sau al soluționării situațiilor băncilor neviabile, este necesară stipularea clară a condițiilor în care s-ar putea realiza acest lucru. Condițiile ar trebui să fie făcute publice și să fie cunoscute de către toate instituțiile de credit participante la schemă.
Schema de garantare a depozitelor trebuie să dispună de informații adecvate în baza cărora să urmărească recuperarea sumelor din averea băncii insolvente (sau să participe efectiv în acest proces) și, în plus, să limiteze utilizarea fondurilor la nivelul costurilor pe care le-ar fi suportat în cazul în care nu ar fi avut loc o intervenție de tipul celei descrise mai sus.

Finanțarea în Uniunea Europeană

În prezent, în rândul schemelor de garantare a depozitelor din Uniunea Europeană pot fi întâlnite toate tipurile de finanțare menționate mai sus, decizia pentru adoptarea unui anumit mecanism fiind lăsată la latitudinea fiecărui stat membru. Astfel, în funcție de tipul principal de finanțare, circa 78% din schemele de garantare a depozitelor din cele 27 de state membre au un mecanism de finanțare ex-ante, restul aparținând categoriei ex-post (Austria, Italia, Luxemburg, Marea Britanie, Olanda, Slovenia).

De asemenea, studiile efectuate de către Centrul Comun de Cercetare al Comisiei Europene au relevat că există o mare diversitate în ceea ce privește capacitatea schemelor de garantare a depozitelor din Uniunea Europeană de a acoperi compensațiile datorate deponenților garantați în cazul indisponibilizării depozitelor la o instituție de credit. Astfel, în situațiile unor falimente similare în diferite state membre, se întâlnesc discrepanțe între posibilitățile schemelor de garantare a depozitelor de a suporta plata compensațiilor. Trebuie menționat că gradul de acoperire a expunerii, calculat ca raport între fondurile ex-ante ale schemei și depozitele garantate, se situează la un

⁶ Clasificarea se face în raport cu momentul producerii indisponibilizării depozitelor.

⁷ Una dintre regulile empirice propuse pe plan internațional prevede că o schemă de garantare a depozitelor ar trebui să dispună de fonduri suficiente pentru a acoperi plățile de compensații în cazul indisponibilizării depozitelor la 4-5 bănci de dimensiune mică sau 2-3 bănci de dimensiune medie.

nivel sub 1% în cazul celei mai mari părți a schemelor.

După o modificare de urgență a directivei comunitare privind schemele de garantare a depozitelor, inițiată în octombrie 2008 ca urmare a manifestărilor crizei financiar-bancare, în iulie 2010 Comisia Europeană a înaintat un nou proiect de directivă care vizează modificări substanțiale ale întregului cadru din domeniul garantării depozitelor. Printre propuneri se numără armonizarea mecanismelor de finanțare a schemelor de garantare a depozitelor din Uniunea Europeană prin impunerea tipului ex-ante drept componentă predominantă a finanțării, însoțită de elemente ex-post, definirea unui grad-țintă de acoperire a expunerii, introducerea contribuțiilor diferențiate în funcție de riscul instituțiilor de credit participante la schemă, definirea unor restricții asupra plasamentelor posibile ale resurselor schemelor, precum și introducerea posibilității utilizării resurselor schemelor de garantare a depozitelor pentru finanțarea intervențiilor timpurii, a măsurilor cu caracter preventiv și a acțiunilor legate de soluționarea situației băncilor neviabile. Proiectul se află actualmente în dezbaterile Consiliului Uniunii Europene și a Parlamentului European și a suferit unele amendamente semnificative față de propunerea inițială a Comisiei Europene.

În ceea ce privește impunerea unui mecanism de finanțare ex-ante, trebuie menționat că această propunere este susținută și de rezultatele rapoartelor și studiilor elaborate pe plan internațional, care indică faptul că avantajele acestui tip de finanțare față de mecanismul ex-post sunt evidente în ceea ce privește asigurarea plății prompte a compensațiilor, menținerea încrederii publicului în sistemul financiar, evitarea efectelor pro-ciclice⁸ și rezolvarea problemei „pasagerului clandestin”⁹.

Cu toate acestea, este necesar să existe o limitare a contribuțiilor instituțiilor de credit la schema de garantare a depozitelor, în caz contrar putându-se produce efecte extreme nedorite, cum ar fi chiar intrarea în dificultate a unor bănci¹⁰. Din

⁸ În cazul unei crize extinse, schemele cu finanțare ex-post ar putea întâmpina dificultăți în colectarea contribuțiilor de la instituțiile participante rămase în funcțiune din cauza riscului suplimentar ce ar afecta stabilitatea sistemului bancar, ceea ce ar impune intervenția statului în acordarea de fonduri schemei.

⁹ În contextul garantării depozitelor, problema „pasagerului clandestin” se referă la faptul că instituția de credit la care se indisponibilizează depozitele nu contribuie la schema de garantare a depozitelor, costul plății compensațiilor în favoarea deponenților săi trebuind să fie suportat de instituțiile care continuă să-și desfășoare activitatea.

¹⁰ De exemplu, intervențiile care au avut loc în Marea Britanie în anul 2008 au totalizat 20 miliarde lire sterline, ceea ce ar fi însemnat o povară semnificativă pentru instituțiile de credit

acest motiv, unele părți implicate au avansat ideea aplicării principiului proporționalității, cu realizarea unei analize de tip cost-beneficiu și luarea în considerare a impactului asupra tuturor părților implicate (instituții de credit, deponenți, autorități, alte entități).

Deși încă nu a fost adoptată noua directivă privind schemele de garantare a depozitelor, în unele state există demersuri în ceea ce privește tranziția de la un mecanism ex-post la cel ex-ante cu contribuții diferențiate în funcție de risc, un exemplu fiind Olanda, a cărei schemă de garantare a depozitelor se află actualmente în cadrul Băncii Centrale a Olandei, și care, după o perioadă de 30 de ani cu doar patru falimente minore, în anii 2008 și 2009 s-a confruntat cu două falimente bancare totalizând compensații de 5,1 miliarde euro.

O altă idee asupra căreia s-a insistat în cursul conferinței în ceea ce privește finanțarea schemelor de garantare a depozitelor s-a referit la necesitatea abordării integrate a acestora în calitatea pe care o au de componente ale plaselor de siguranță (rețelelor de asigurare a stabilității financiare)¹¹, subliniindu-se importanța evaluării interacțiunilor și efectelor comune ale elementelor rețelelor de asigurare a stabilității financiare. Astfel, Centrul Comun de Cercetare al Comisiei Europene, cercetători ai Directoratului General Piață Internă și Servicii și experți din mediul academic au dezvoltat modelul statistic SYMBOL (Systemic Model of Banking Originated Losses), pe baza căruia se estimează probabilitatea și magnitudinea crizelor care ar putea lovi sistemul bancar. Într-o primă etapă, plecând de la datele individuale ale băncilor și de la cerințele de capital impuse prin reglementările prudentiale, se estimează probabilitatea ca pierderile asociate portofoliilor acestora să determine intrarea în dificultate a băncilor, după care se procedează la agregarea datelor și estimarea distribuției pierderilor sistemice, iar ulterior la simularea unor potențiale crize în sistemul bancar. SYMBOL a fost utilizat deja pentru a evalua impactul macroeconomic al noilor cerințe de capital din Acordul Basel III prin intermediul unei analize de tip cost-beneficiu, rezultatele urmând să fie folosite în elaborarea noii directive comunitare privind cerințele de capital.

În ceea ce privește finanțarea schemelor de garantare a depozitelor, folosirea modelului

britanice dacă acestora li s-ar fi cerut la momentul respectiv să plătească suma menționată.

¹¹ Există mai multe definiții ale componentelor unei rețele de asigurare a stabilității financiare, în sens restrâns aceasta limitându-se la împrumutătorul de ultimă instanță și schema de garantare a depozitelor, iar în sens larg incluzând și autoritatea de reglementare și supraveghere, precum și organul guvernamental central responsabil pentru sistemul financiar al unei țări.

SYMBOL ar fi utilă întrucât, prin agregarea riscurilor reziduale, ia în considerare pierderea totală care ar reveni fondului de garantare a depozitelor/ fondului de soluționare a situației băncilor neviabile, cu includerea în analiză a efectelor de contaminare care se transmit prin intermediul pieței interbancare și care ar putea fi evitate cu ajutorul fondului de soluționare a situației băncilor neviabile¹².

Evaluarea adecvării fondurilor schemelor

Resursele unei scheme de garantare a depozitelor ar trebui dimensionate astfel încât să fie suficiente pentru a putea face față dificultăților serioase care ar putea apărea în sectorul bancar, aceasta neincluzând, însă, situația unei crize sistemice, căreia nu îi poate răspunde numai schema, impunându-se intervenția guvernului. Din acest motiv, în cursul conferinței s-a evidențiat faptul că evaluarea adecvării fondurilor unei scheme nu ar trebui să ia în calcul instituțiile financiare de importanță sistemică.

Adecvarea resurselor unei scheme de garantare a depozitelor poate fi evaluată pe baza fie a opiniilor experților, fie a analizei de risc, aceasta din urmă implicând estimarea probabilității de intrare în insolvență a instituțiilor de credit participante și a pierderilor așteptate și neașteptate ale schemei. Una dintre procedurile care ar putea fi folosite este cea de mapping, prin care se realizează corespondența între ratingurile de credit și valorile probabilităților de intrare în insolvență. Un studiu realizat de schema de garantare a depozitelor din Federația Rusă cu privire la băncile din sistemul național și ratingurile acordate de agenția Standard & Poor's a relevat că băncile care au avut un rating B+ au intrat în insolvență în proporție de 2,53% în decurs de 1 an și de 17,65% în decurs de 5 ani, această frecvență crescând pe măsura înrăutățirii ratingului. Astfel, băncile cu un rating în plaja CCC-C au intrat în insolvență în proporție de 25,59% în decurs de 1 an și de 44,50% în decurs de 5 ani.

Gradul de fiabilitate financiară al schemei de garantare a depozitelor ar trebui să fie cel puțin egal cu ratingul de credit al celor mai solide bănci din sistem.

Contribuțiile diferențiate în funcție de risc

Potrivit unui document elaborat de un grup de lucru din cadrul Comitetului EFDI pentru Uniunea Europeană, sistemul de stabilire a contribuțiilor diferențiate în funcție de riscul instituțiilor de credit participante ar trebui să fie:

- simplu – modelul ar trebui să fie ușor de înțeles de către toate instituțiile de credit participante;

- exact – modelul ar trebui să reflecte cu acuratețe riscul pe care-l prezintă o instituție participantă pentru schema de garantare, deci să fie eficient în diferențierea instituțiilor pe categorii de risc;
- rezonabil din punct de vedere al informațiilor necesare, astfel încât instituțiile de credit să nu fie supuse unor cerințe împovărătoare de raportare;
- suportabil – pentru nicio instituție participantă, contribuția rezultată în urma aplicării modelului nu ar trebui să fie la un nivel atât de mare astfel încât să poată atrage intrarea în insolvență a acesteia; în acest sens, este necesară impunerea unei limite maxime a contribuției;
- flexibil – modelul ar trebui să fie ajustabil condițiilor specifice diferitelor state, economii, piețe financiare, precum și diverselor tipuri de instituții de credit;
- deschis și transparent – instituțiile participante trebuie să cunoască și să poată verifica modul de evaluare a riscului acestora și de încadrare într-o anumită clasă de risc;
- imparțial – modelul trebuie să fie corect din punct de vedere al tratamentului aplicat instituțiilor participante astfel încât cele având caracteristici similare să fie încadrate în aceeași clasă.

Cea mai recentă variantă în discuție (iunie 2011) a proiectului directivei comunitare privind schemele de garantare a depozitelor prevede elaborarea de către Autoritatea Bancară Europeană a unor îndrumări referitoare la metoda ce ar urma să fie utilizată pentru calculul contribuțiilor diferențiate în funcție de risc (indicatori specifici, clase de risc, valori-prag, etc.).

Alternative de finanțare

În cursul conferinței au fost prezentate modelele schemelor din Elveția și Portugalia ca tipuri alternative de finanțare. În Elveția, de pildă, în cazul insolvenței unei bănci, depozitele în limita a 100.000 de franci elvețieni pe deponent sunt considerate creanțe preferențiale, având prioritate față de creanțele altor creditori. Depozitele preferențiale sunt rambursate din activele băncii în insolvență, iar în cazul în care acestea din urmă sunt insuficiente, plata este garantată de schema elvețiană. Băncile contribuie ex-post la schemă, în mod proporțional cu valoarea depozitelor preferențiale pe care le au în evidență¹³, însă nu mai mult de 6 miliarde franci elvețieni. Sumele plătite de schemă urmează să fie recuperate în procesul de lichidare a băncii insolvente și vor fi returnate instituțiilor de credit membre.

¹² Din simulările efectuate a reieșit că pierderile în cazul contaminării sunt de 3-4 ori mai mari decât în absența acesteia

¹³ Aproximativ 350 miliarde franci elvețieni în mai 2011.

Băncile trebuie să dispună în orice moment de garanții¹⁴ în sumă de cel puțin 125% din valoarea depozitelor preferențiale. Autoritatea elvețiană de supraveghere a piețelor financiare poate majora acest prag sau poate permite anumite excepții. De asemenea, băncile trebuie să dispună în permanență de lichidități reprezentând jumătate din fiecare obligație a membrilor față de schemă (3 miliarde de franci elvețieni) și, în plus, să se conformeze cerințelor legale privind lichiditatea.

Întrucât principalul neajuns al modelului elvețian îl reprezintă caracterul său pro-ciclic, în prezent se află în curs de revizuire, proiectul propus vizând un model hibrid, cu o mică parte ex-ante, și/sau o garanție din partea Băncii Centrale, care să fie finanțată printr-o contribuție anuală.

În Portugalia, mecanismul de finanțare prin contribuții ale instituțiilor de credit constă în contribuții anuale bănești și angajamente irevocabile de plată (maxim 75% din totalul contribuțiilor). Angajamentele irevocabile de plată reprezintă obligații perpetue ale instituțiilor de credit față de schema de garantare a depozitelor, acestea ajungând la scadență doar odată cu plata efectivă. La cererea schemei de garantare a depozitelor, instituțiile de credit trebuie să plătească sumele angajate irevocabil în termen de cel mult 3 zile. Angajamentele de plată au drept colateral un gaj pe titluri în favoarea schemei, marja de ajustare a valorii aplicată colateralului fiind de 10%. Titlurile, care se află la un depozitar, trebuie să fie lichide și cu risc scăzut¹⁵. La sfârșitul anului 2010, valoarea de piață a titlurilor gajate reprezenta peste 115% din valoarea nominală a angajamentelor irevocabile de plată¹⁶, colateralul cuprinzând obligațiuni și certificate de trezorerie emise de statul portughez și de alte state aparținând zonei euro.

Investirea resurselor financiare ale schemelor

Cerințele operaționale ale schemelor de garantare a depozitelor au o legătură intrinsecă cu restricțiile care ar trebui impuse asupra plasamentelor acestora, respectiv lichiditatea plasamentelor, siguranța activelor schemelor (de exemplu, protejarea acestora împotriva riscurilor de piață) și menținerea stabilității financiare (de pildă, evitarea vânzărilor masive de titluri pe piață sau a retragerilor importante de lichidități din sectorul bancar). În acest sens, se recomandă urmărirea anumitor reguli de administrare a activelor, cum ar

fi: diversificarea activelor astfel încât să fie evitate presiunile asupra piețelor, precum și riscurile plasamentelor, investirea în instrumente financiare de pe piețe cu o adâncime mare, ceea ce ar permite vânzarea cu ușurință a acestora, precum și o durată de viață medie ponderată scurtă, care să prevină riscul de preț și să faciliteze înlocuirea plasamentelor.

De pildă, schema franceză, care cuprinde garantarea depozitelor, compensarea investitorilor și asigurarea garanțiilor, gestionează cele trei fonduri¹⁷ în mod global, deși acestea sunt distincte din punct de vedere juridic. Administrarea fondurilor se realizează de către entități specializate (administratori de active), selectate pe bază de cerere de ofertă, prin intermediul organismelor de plasament colectiv în valori mobiliare. Principiile urmărite sunt, în ordinea importanței: lichiditatea plasamentelor, siguranța acestora și rata rentabilității activelor. Actualmente, activele schemei franceze sunt alocate astfel: 75% în instrumente ale pieței monetare, 20% în obligațiuni cu o durată de viață medie ponderată sub 2 ani și 5% acțiuni listate la bursă.

În Germania, schema cooperativelor de credit a stabilit următoarele criterii de investire: siguranța plasamentelor, asigurarea unui grad suficient de lichiditate, expunere scăzută în cadrul rețelei cooperativelor de credit, inclusiv în ceea ce privește obligațiunile băncilor, diversificarea activelor, aplicarea unei alocări dinamice a activelor între diferitele categorii, respectarea limitelor de reglementare, a celor contractuale, precum și a celor privind ratingul de credit și monedele plasamentelor.

Schema cehă oferă un exemplu mai restrictiv, plasamentele efectuându-se în obligațiuni de stat emise de către statul ceh în moneda națională și care pot deveni lichide în termen de 20 de zile.

Un studiu¹⁸ efectuat în rândul a 21 de scheme de garantare a depozitelor din Europa a relevat că resursele acestora erau investite cu precădere în titluri de stat cu scadențe diferite (27,4% până la 1 an, 14,4% între 1 și 3 ani, 27,6% peste 3 ani), precum și în depozite (25,8%) și alte instrumente (4,8%).

¹⁴ Creanțe asupra a terțe părți garantate în Elveția sau active din Elveția.

¹⁵ Un coeficient risc de credit de 0% atunci când se calculează cerințele de fonduri proprii.

¹⁶ Aproape o treime din mijloacele financiare disponibile ale schemei portugheze.

¹⁷ Fonduri ex-ante de dimensiuni diferite, după cum urmează: fondul pentru garantarea depozitelor 1.700 milioane euro, fondul pentru compensarea investitorilor 140 milioane euro și fondul pentru asigurarea garanțiilor 40 milioane euro.

¹⁸ Datele provin de la schema de garantare a depozitelor din Lituania.

Utilizarea resurselor schemelor

Pe lângă funcția clasică de plată a compensațiilor, resursele unor scheme de garantare a depozitelor cu mandat extins sunt utilizate și în scopul finanțării intervențiilor timpurii, a măsurilor cu caracter preventiv și a acțiunilor legate de soluționarea situației băncilor neviabile, inclusiv finanțarea transferului depozitelor. Această posibilitate se regăsește și printre propunerile proiectului noii directive privind schemele de garantare a depozitelor, condiția impusă fiind ca sumele utilizate să nu poată depăși costul plății compensațiilor decât cu aprobarea autorității competente, care trebuie să ia în considerare interesele deponenților.

În plus, posibilitatea implicării schemelor de garantare a depozitelor în administrarea unor fonduri de soluționare a situațiilor băncilor neviabile a fost inclusă în proiectul Comisiei Europene privind un nou cadru al Uniunii Europene pentru gestionarea crizelor din sectorul financiar.

O prezentare mai detaliată a rolului schemelor de garantare a depozitelor în situații de criză financiară urmează să fie publicată într-un număr viitor al buletinului.

Recuperarea creanțelor FGDB

În răstimpul celor 12 ani care au trecut de la primul faliment bancar românesc care a intrat sub incidența FGDB, au fost plătite compensații în sumă de 512,2 milioane lei în favoarea deponenților garantați ai unui număr de șapte bănci intrate în faliment, și anume: Banca „Albina” (1999), Bankcoop și Banca Internațională a Religiiilor (2000), Banca Română de Scont și Banca Turco-Română (2002), Banca „Columna” (2003) și Nova Bank (2006)¹⁹.

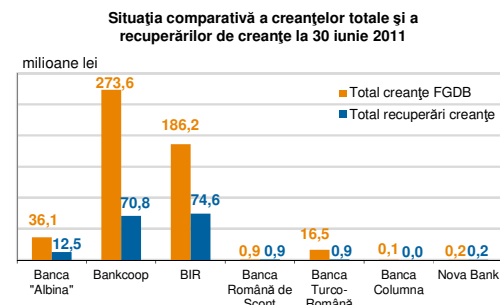
În aplicarea legii și potrivit principiului fundamental pentru sisteme eficiente de garantare a depozitelor conform căruia schema de garantare a depozitelor trebuie să fie parte în procedura de recuperare a creanțelor din averea băncii în faliment, FGDB s-a subrogat în drepturile

¹⁹ Lichidatorii băncilor sunt: R.V.A. Insolvency Specialists SPRL (Banca „Albina”, Banca Internațională a Religiiilor), FGDB (Banca Română de Scont și Banca Turco-Română), PricewaterhouseCoopers Business Recovery Services IPURL (Banca „Columna”), precum și R.V.A. Insolvency Specialists SPRL împreună cu PricewaterhouseCoopers Business Recovery Services IPURL la Bankcoop.

deponenților garantați la cele șapte bănci, dobândind calitatea de creditor²⁰.

Până la data de 30 iunie 2011, FGDB a recuperat de la băncile în faliment creanțe în sumă de 159,8 milioane lei²¹, reprezentând un grad de recuperare de 31,1% din totalul creanțelor sale²².

Trebuie menționat că FGDB și-a recuperat în proporție de 100% creanțele pe care le avea asupra a două din cele șapte bănci, respectiv Banca Română de Scont și Nova Bank.

În cursul ultimilor ani, posibilitățile de recuperare a creanțelor și de valorificare a activelor băncilor intrate în faliment s-au redus din ce în ce mai mult, în portofoliul acestora regăsindu-se active ori creanțe tot mai puține și de valori tot mai reduse sau greu de valorificat, situație care confirmă apropierea băncilor respective de faza finală a activității de lichidare.

Activitatea FGDB în calitate de lichidator

În prezent, FGDB desfășoară activitatea specifică aplicării procedurii falimentului la două bănci, respectiv Banca Română de Scont și Banca Turco-Română²³.

Pe lângă obiectivul recuperării într-un grad cât mai înalt a creanțelor și al apărării intereselor patrimoniale și nepatrimoniale ale celor două bănci, FGDB a urmărit creșterea veniturilor și reducerea

²⁰ Creditor majoritar (peste 65% din masa credală) la Banca „Albina”, Bankcoop și Banca Internațională a Religiiilor, la celelalte bănci deținând cote mai mici (14,8% în cazul Băncii Turco-Române) ori nesemnificative (0,11% la Banca „Columna”).

²¹ Suma este compusă din 158,8 milioane lei recuperări aferente compensațiilor plătite și circa 1 milion lei corespunzând contribuțiilor datorate FGDB de băncile în faliment.

²² Dacă raportarea se face strict la creanțele provenite din plata compensațiilor, gradul de recuperare este de 31%.

²³ Din 16 aprilie 2002 la Banca Română de Scont și din 3 iulie 2002 la Banca Turco-Română. În anul 2006, FGDB a desfășurat activitatea de lichidator și la Nova Bank, intrată inițial în dizolvare urmată de lichidare.

costurilor de funcționare și lichidare²⁴. Printre acestea din urmă se numără și dimensionarea corespunzătoare a personalului²⁵ în diversele etape ale activității, în funcție de cerințele de gestionare sub aspect juridic, contabil și logistic, în principal, a portofoliului de debitori și a activelor.

Activitatea de derulare a acțiunilor în instanță a decurs anevoios având în vedere atât aspectele de natură penală ale diverselor operațiuni desfășurate la cele două bănci anterior intrării acestora în faliment, cât și faptul că instanțele au acordat, de regulă, termene lungi și, în multe cazuri, soluțiile au fost date în favoarea debitorilor băncilor în faliment. În aceste condiții, atât Fondul, cât și reprezentanții acestuia la cele două bănci în faliment, s-au adresat organelor de cercetare penală, curților de apel, Ministerului Justiției și Consiliului Superior al Magistraturii, solicitând sprijin în vederea judecării cu celeritate a cauzelor aflate pe rolul instanțelor de judecată.

Activitatea de lichidator judiciar la Banca Română de Scont (BRS) – bancă în faliment

Până în prezent, FGDB a efectuat unsprezece distribuiri însumând 18,1 milioane lei către creditorii admiși la masa credală (272 creditori cu declarații de creanță depuse în termen și 19 creditori cu declarații de creanță tardive).

În raport cu totalul creanțelor asupra băncii în faliment (38,4 milioane lei), suma distribuită reprezintă peste 47% din aceasta, corespunzând celui mai înalt grad de recuperare înregistrat comparativ cu cel aferent celorlalte bănci intrate în faliment.

De la data începerii procedurii falimentului și până la 30 iunie 2011, încasările au totalizat 36 milioane lei, în timp ce plățile aferente aplicării procedurii au fost în sumă de 13,7 milioane lei (38,1% din total încasări).

Principalele surse de realizare a încasărilor aferente aplicării procedurii au fost:

- valorificări de active în sumă de 16,4 milioane lei (46% din totalul încasărilor);
- recuperări de creanțe în sumă de 16,3 milioane lei (circa 45% din totalul încasărilor și aproximativ 43% din volumul creanțelor existente la data începerii falimentului băncii).

Luând în calcul și suma de 12,9 milioane lei provenită din compensări de creanțe (depozite

colaterale) ale unor clienți ai băncii cu datorii față de bancă ale acestora (credite nerambursate), precum și preluările de bunuri de la debitori, gradul de recuperare a creanțelor din credite și dobânzi și din alte creanțe preluate ajunge la circa 77% din totalul acestora la data falimentului băncii, reprezentând cel mai mare grad de recuperare a creanțelor comparativ cu cel înregistrat de celelalte bănci intrate în faliment.

În cadrul acțiunilor juridice întreprinse de bancă s-au obținut titluri executorii, având ca obiectiv reîntregirea patrimoniului băncii, în valoare de 12,3 milioane lei, din care 10 milioane lei reprezintă valoarea finanțării investițiilor efectuate la imobilele închiriate cu destinația sediu de bancă, pentru care la data deschiderii falimentului nu erau formulate acțiuni în pretenții pentru recuperarea și încasarea acestora.

Din cele 893 de dosare judiciare și extrajudiciare aferente acțiunilor inițiate de bancă de la data deschiderii procedurii falimentului, la 30 iunie 2011 mai erau în curs de soluționare un număr de 318 de dosare²⁶. Din acestea, judecata a fost suspendată în 71 de dosare până la soluționarea dosarului penal privind delapidarea BRS, situație în care perspectiva de încasare a creanțelor ce constituie obiectul acțiunilor amintite va fi influențată în mod cert de soluția care se va da în dosarul penal.

Activitatea de lichidator judiciar la Banca Turco-Română (BTR) – bancă în faliment

În cazul BTR se înregistrează o situație deosebită, cu un grad scăzut de recuperare a creanțelor, de numai 2,05%, întrucât până în prezent nu s-a putut încasa nicio sumă de la principalii doi debitori²⁷ ai băncii (92% din totalul creanțelor la data falimentului).

Deși pentru recuperarea creanțelor aferente celor doi debitori, în anul 2003 a fost inițiată o acțiune civilă, aceasta a fost respinsă în mod irevocabil în luna noiembrie 2009 în baza excepției de necompetență generală a instanțelor române.

În paralel cu acțiunea menționată, tot în anul 2003 a fost inițiată și o acțiune civilă privind stabilirea răspunderii foștilor administratori și acționari principali vinovați pentru falimentul băncii, aceasta aflându-se încă în curs de soluționare²⁸. De

²⁴ La ambele bănci s-a reușit obținerea unor rezultate financiare pozitive, profiturile fiind destinate acoperirii parțiale a pierderilor bilanțiere înregistrate de bănci la data deschiderii procedurii falimentului (în proporție de 49% în cazul BRS și de 4,3% în cazul BTR).

²⁵ În prezent, personalul BRS numără 12 angajați, iar cel al BTR 9 angajați.

²⁶ 68 dosare comerciale, 41 dosare civile, 16 dosare de faliment și atragerea răspunderii patrimoniale, 93 dosare de executări silite și 100 de dosare penale.

²⁷ Firmele turce Bayindir Holding AS și Bayindir Insaat Turizm Ticaret ve Sanayi AS.

²⁸ Procedura de citare cu pârâții nerezidenți (12 persoane fizice și juridice Turcia și SUA) a fost îndeplinită de-abia în luna august

asemenea, pe rol se află o acțiune pentru atragerea răspunderii penale a foștilor administratori care au semnat contractele de garantare și pe cele fiduciare în urma cărora BTR a fost prejudiciată²⁹.

Raportat la restul debitorilor persoane fizice și juridice, alții decât Grupul Bayindir, gradul de recuperare a creanțelor este de circa 26%.

De la data începerii procedurii falimentului și până la 30 iunie 2011, încasările au însumat 50,87 milioane lei, în timp ce plățile efectuate au totalizat 9,06 milioane lei (17,81% din total încasări).

Principalele surse de realizare a încasărilor aferente aplicării procedurii au fost:

- valorificări de active în sumă de 31,63 milioane lei (circa 62% din totalul încasărilor);
- venituri financiare în sumă de 13,77 milioane lei (circa 27% din totalul încasărilor).

Veniturile financiare (dobânzi la disponibilitățile bănești) au crescut de 25 de ori față de sfârșitul anului 2005, ca urmare atât a încasărilor din dobânzi bonificate la sumele încasate din vânzările de imobile, dar și a faptului că din luna august 2006 nu au mai fost efectuate distribuiri de sume către creditori³⁰.

Ca atare, începând din anul 2006, veniturile financiare au acoperit, de regulă, cheltuielile de lichidare și au contribuit, prin reinvestire, la creșterea constantă a disponibilităților (de la 2,96 milioane lei la sfârșitul anului 2005 la 40,03 milioane lei la 30 iunie 2011), fără a se eroda sumele obținute din valorificări de active și recuperări de creanțe.

În cursul distribuțiilor efectuate până în august 2006, în număr de două, creditorii BTR de la rangurile de prioritate 3 (foști salariați ai băncii) și 4 (creditori bugetari și FGDB) au recuperat 2,3 milioane lei, respectiv 2,95% din totalul creanțelor certe ale acestora asupra BTR³¹.

Pe ansamblu, tabelul creditorilor BTR cuprinde 654 creditori cu declarații de creanță depuse în termen și 112 creditori cu declarații de creanță tardive.

Din cele 502 de dosare judiciare și extrajudiciare aferente acțiunilor inițiate de bancă de la data deschiderii procedurii falimentului, la 30 iunie 2011 mai erau în curs de soluționare un număr de 29 de dosare³².

2007, iar până în martie 2010 a fost dispusă și efectuată o expertiză contabilă pentru stabilirea prejudiciului care se impută părților. Expertiza contabilă a stabilit un prejudiciu de 353.378.033,26 lei, indicând ca responsabili de crearea acestuia doi foști administratori, respectiv un fost președinte și un fost vicepreședinte al băncii, semnatori ai contractelor de garantare și ai creditelor fiduciare încheiate cu bănci străine pentru care sumele aferente nu au mai putut fi recuperate de BTR.

²⁹ Pentru citarea a 7 părți nerezidenți din Turcia de către autoritatea judiciară competentă din această țară, a fost necesar apelul la o comisie rogatorie prin intermediul Ministerului Justiției, aceasta fiind îndeplinită în decembrie 2010.

³⁰ Creditorii au hotărât să nu mai fie întocmite planuri de distribuire până la soluționarea unui litigiu cu Agenția Națională de Administrare Fiscală (ANAF). Se estimează că reluarea distribuțiilor de sume către creditori ar putea avea loc în a doua parte a anului 2011, după finalizarea controlului fiscal având ca obiectiv stabilirea valorii certe a datoriei BTR la bugetul statului la data deschiderii procedurii falimentului.

³¹ Fără creanța provizorie a ANAF, în sumă de 96 milioane lei.

³² 16 dosare aflate pe rolul instanțelor judecătorești, 9 dosare privind executări silite și 4 plângeri penale.

Datele statistice provin, în principal, de la Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

Reproducerea integrală sau parțială a publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

FGDB nu își asumă responsabilitatea pentru nicio părere, analiză sau interpretare exprimată de terți pe baza datelor prezentate în această publicație.